

6. [Jewitt, C. et al. School Use of Learning Platforms and Associated Technologies, 2010](#)
7. [MacNeil, S. and Kraan, W. Distributed Learning Environment. JISC/CETIS6 2010](#)

УДК 004.9

Андрухів А., Тарасов Д., Сокіл М.
Науково-технічна бібліотека
Національного університету «Львівська політехніка»

ФОРМУВАННЯ ЕЛЕКТРОННОГО АРХІВУ НАУКОВИХ ПУБЛІКАЦІЙ ЛЬВІВСЬКОЇ ПОЛІТЕХНІКИ

© Андрухів А., Тарасов Д., Сокіл М. 2014

Розкрито досвід Університету з формування концепції, впровадження та використання нових електронних комунікативних засобів для забезпечення науковців, аспірантів та студентів доступом до наукових, навчальних та методичних документів, упровадження сучасних інформаційно-комунікаційних технологій у Науково-технічній бібліотеці та створення електронного наукового архіву.

Ключові слова – Інституційний репозиторій, формування електронного архіву, комунікативні засоби

Reveals the experience of the University of concept formation, implementation and use of new electronic communication tools to provide researchers and students access to research, training and guidance documents, introduction of modern information and communication technologies in scientific library and an electronic repository.

Keywords – Dspace, institutional repository, communication tools

Вступ. З метою ефективного поширення електронних ресурсів, а також підвищення доступності обміну науковою інформацією з 2002 р. у науковому середовищі сформувалась ідея масового безкоштовного розміщення матеріалів наукових досліджень у мережі Інтернет. Відповідні матеріали мають бути вільно, безоплатно доступні для використання у наукових та навчальних цілях будь-якому користувачеві Інтернету. Ця ідея оформилася у вигляді ініціативи «Відкриті архіви» (OAI, Open Archives Initiative).

Як правило, спеціалізовані електронні архіви з відкритим доступом (або інституційні репозитарії) створюють провідні навчальні заклади та наукові установи для популяризації публікацій своїх дослідників та надання їм додаткового “сервісу” архівного збереження результатів досліджень та навчальних матеріалів. Сьогодні кількість електронних архівів постійно зростає, як і кількість документів, що у них розміщуються. У міжнародних реєстрах нині налічується понад 2500 відкритих електронних архівів. Кожен з репозитаріїв має свою редакційну політику, обмеження на окремі види документів, тематику, вимоги до необхідності попередньої публікації матеріалів у друкованих виданнях тощо. Окремі репозитарії дозволяють розміщення будь-яких електронних матеріалів, навчальних матеріалів, рефератів студентів тощо. Задля підтримки ініціативи «Відкриті архіви» та для надання доступу до наукових та навчальних праць Університету розпочато проект «Електронний науковий архів Національного університету «Львівська політехніка»».

Історія створення електронного наукового архіву. Електронний науковий архів створено у Львівській політехніці у 2010 р. Нині ЕНА містить понад 23000 документів. Це найбільш відвідуваний електронний ресурс бібліотеки та електронний ресурс Університету з найбільшою кількістю наукових та навчальних матеріалів у відкритому доступі. Архів постійно поповнюється новими документами зі збереженням профільного технічного напрямку розвитку (близько 70 % документів архіву належать до публікацій у галузях технічних наук). В електронний архів наукових публікацій НТБ увійшли науково-технічні збірники, журнали, матеріали конференцій, публікації та електронні документи працівників Науково-технічної бібліотеки, бібліографічні видання, навчальні, методичні та профорієнтаційні матеріали та багато іншого. Особливістю цього проекту можна вважати опцію самостійного розміщення наукових праць автором («самоархівування»).

Програмну систему для побудови наукового архіву вибирали так, щоби вона максимально підходила за можливостями Університету. У результаті тривалих досліджень вибрано систему Dspace. Dspace відрізняється від аналогів передусім способом організації даних. Необхідно, щоби вони були організовані так, щоби максимально відобразити структуру організації, у якій була б розгорнута система. Особливістю є те, що кожна сторінка Dspace поділяється на розділи, що можуть містити підрозділи та колекції, колекція складається із елементів тощо, що є повністю адекватним до структури Львівської політехніки.

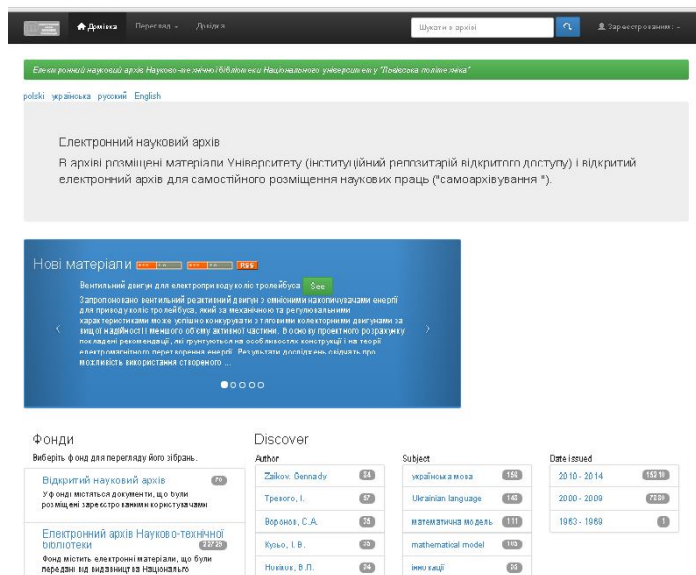

Рис.1. Головна сторінка Електронного наукового архіву Національного університету «Львівська політехніка»

Популяризація наукових та навчальних матеріалів політехніків у мережі Інтернет

З метою популяризації ЕНА та публікацій працівників Університету проведено роботи з введення ЕНА у міжнародні та галузеві каталоги, рейтинги та інформаційні агрегатори. Нині ЕНА представлений у міжнародних реєстрах, каталогах та базах даних:

- Directory of Open Access Repositories (OpenDOAR).
- Registry of Open Access Repositories (ROAR).
- Open Ukrainian Archives Harvester.
- Google Scholar.
- Webometrics Repository.
- IESR.
- OpenAIRE.
- Популярних пошукових системах.

Наукові та навчальні матеріали з ЕНА успішно індексуються провідними пошуковими системами. Зацікавленість користувачів у матеріалах ЕНА забезпечує постійне збільшення посилань на сайт ЕНА. Поєднання якості матеріалів та технології роботи ЕНА забезпечує хороше позиціонування ЕНА серед інших сайтів з науковими та навчальними матеріалами.

Сьогодні за оцінками світового рейтингу репозитаріїв Ranking Web of Repositories – webometrics.info (<http://repositories.webometrics.info/en/world?page=3>) електронний науковий архів Львівської політехніки посідає 130-

є місце серед 1650 зареєстрованих у рейтингу, 74-е місце серед репозитаріїв Європи та 1-е місце серед українських.

Висновки. Електронний науковий архів Університету є успішним міжнародним проектом із забезпечення науковців, студентів, аспірантів доступом до наукових та навчальних матеріалів шляхом відкритої публікації електронних матеріалів Львівської політехніки та надання можливості для самоархівування учасникам університетської спільноти.

В середньому кожного року архів відвідує близько 100 000 користувачів, а кількість переглядів сторінок коливається біля 400 000. ЕНА забезпечує можливість використання наукових електронних ресурсів у навчальному процесі та наукових дослідженнях; вільного доступу до інформаційних ресурсів проекту для студентів, викладачів, науковців; вільного розміщення публікацій викладачів, працівників і студентів. Якісна та послідовна політика менеджменту архіву дозволила вивести його на найвищий рівень в Україні та високі позиції у світовому рейтингу.

Література

1. Андрухів А. Проект створення електронного архіву наукових публікацій у науково-технічній бібліотеці Національного університету «Львівська політехніка» / Андрій Андрухів, Дмитро Тарасов // *Комп'ютерні науки та інформаційні технології : матеріали 4-ї Міжнар. наук.-техн. конф. CSIT' 2009, 15-17 жовт. 2009, Львів, Україна / Нац. ун-т «Львів. політехніка», Ін-т комп'ют. наук та інформ. технологій. –Л. – 2009. – С. 245–248.*
2. Ярошенко Т. О. Університетські бібліотеки України підтримують Ініціативу відкритого доступу до наукової інформації / Тетяна Ярошенко // *Вища школа. – 2009. – № 7. – С. 64–75.*
3. Сравнительный анализ функциональных возможностей систем электронных библиотек / К.А. Кудим, Г.Ю. Проскудина, В.А. Резниченко // *Пробл. програмув. – 2007. – N 4. – С. 32–49. – Бібліогр.: 29 назв. – рос.*
4. *DSpace open source software, -URL: <http://www.dspace.org>, 2014.*
5. Грінберг Марк Л. та Емметт Ада. Проблема наукової активності: чому відкритий доступ є необхідним. Трансатлантичний погляд / Марк Л. Грінберг та Ада Емметт / *Бібліотечний форум України. – 4 (30) 2010. – С. 30–33.*